

אשריכם ת"ח שדברי תורה חביבין עליכם ביותר (מנחות יח).

עדות נאמנה על מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

אעלה עלי כתב מעשה נורא אשר ראו עיני בשבוע זה מרבינו הגדול מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, ואשר ראיתי – לא ימוש מנגד עיני לעולם ועד:

היה זה ביום ג' לפר' בשלח תשע"ט, אחר הצהריים, כאשר זכיתי להכנס עם שניים מידידי אל הקודש פנימה, אל קודש הקדשים של דורינו – ביתו נאוזה קודש של רבינו מרן שר התורה והיראה שליט"א, מקום אשר כל בית ישראל מייחלים, באים להתברך, להתייעץ, לראות ולחזות בנועם זיו פניו הקדושות.

והנה, כאשר עמדנו לפניו, בעוד מרן שליט"א יושב והוגה בתלמודו, כך כשני דקות, וראינו איך שמרן שליט"א מצביע עם הסימניה על הגמ' אותה לומד – בתחילת עמוד ב', וכך תוך ב' ג' דקות סיים העמוד והגיע לעמוד א' – ואז – בהגיעו לאמצע העמוד – פרץ לפתע בבכי נורא, והתייפח כך כ 10 שניות !!!

ויהי לחרדת אלוקים ! וכל העומדים שם – נעצרו על מקומם – ופתחו פיהם בתדהמה – וכך, כפשוטו ממש, ראינו את מרן שליט"א – איך שכל גופיה מירתת ומתייפח בבכי, ולאחר זמן קצר פסק, והמשיך ללמוד, וכשהגיע לסוף העמוד, טרם הפך את הדף לעמוד הבא – ניגשו כל העומדים במקום וברכס מרן שליט"א איש כברכתו הוא.

ובעת אשר אני הקטן התקרבותי למרן שליט"א, הצצתי בחיל וברעדה לראות איזה מסכת ודף הוא אשר למד מרן שליט"א באותה שעה, וראיתי שהיה זה מסכת מנחות – דף י"ח ע"א – וראיתי גם שכשבה היה זה בדיוק באמצע העמוד.

וכך יצאנו נרגשים ורועדים מגודל המחזה אשר ראינו, ומיד פתחנו דברי הגמרא הנ"ל, ולא האמנו למראה עינינו:

וזה לשון הגמ' שם – "והתניא, אמר רבי, כשהלכתי למצות מדותי אצל רבי אלעזר בן שמוע [פירש"י – לידע מיצוי תלמודי ולשאל ספיקותי], ואמרי לה למצות מדותיו של רבי אלעזר בן שמוע [פירש"י – ללמד ולמצות מה שר' אלעזר חכם ממני], מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו [יוסף הבבלי ר' אליעזר] ביותר עד לאחת [פירש"י – יוסף לרבי אלעזר וספרו בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת של זבחים לשון אחר והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו עד שהגיעו להלכה אחת]. אמר לו, רבי, השוחט את הזבח להניח מדמו למחר, מהו [האם זו מחשבת פסול, או שמא רק כשחושב לאכול או להקטיר למחר הרי זו מחשבת הפוסלת, ולא כשחושב רק להניח הדם], אמר לו כשר. ערבית [שאל לו שוב] – אמר לו כשר, שחרית – אמר לו כשר, צהרים – אמר לו כשר, מנחה – אמר לו, כשר אלא שרבי אליעזר פוסל [פ' דבכל פעם אמר לו כשר, ורק בפעם הזאת הוסיף את המילים 'אלא שר' אליעזר פוסל'].

צהבו פניו של יוסף הבבלי [מחמת שמחה], אמר לו [רבי אליעזר ליוסף הבבלי] – יוסף, כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה [פ' ששאל אותו למה עד עכשיו לא צהבו פניו, אם זה משום שלא הסכים עם דבריו עד להלכה הזו, ולכן רק עכשיו כשאמר לו דבר זה צהבו פניו], אמר לו – רבי, הן [פירש"י – כוונתו וכוונתו, אלא משום הכי צהבו פניו השתא שרבי יהודה פסול שנה לי], אלא שרבי יהודה 'פסול' שנה לי, וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי [והייתי מתיירא שמא שכחתי], עכשיו ששנית לי 'פסול' החזרת לי אבידתי¹.

¹ ראה להלן בסמוך שהבאתי מהגר"מ סולובייצ'יק זצ"ל שביאר דברי הגמ' הכי, שאמר יוסף הבבלי, אני שמעתי מרבי יהודה שפסול, וכיון שלא מצאתי לי חבר שקיבל כך מרבי יהודה, חששתי ששיכחתי תלמודי. אך עכשיו ששמעתי מפיד בשם רבי

זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע, אמר, אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה (תהלים קיט, צז) **מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וגו'.** – ע"כ תו"ד הגמ' שם.

***

ונמצא אם כן – שבהגיע מרן שליט"א להאי גמרא, כל כך נתרגש – ו"זלגו עיניו דמעות" ופרץ בבכי... בראותו גודל אהבת התורה ויגיעתה שהיו לאותם אמוראים קדושי עליון, שגם שכל כך טרחו ובקשו אחר החיפוש אם כך אמר הרבי או לא, וגם כיצד צהבו פניהם בהשיבם להם אבידה! וכיצד זלגו עיניו של רבו ראב"ש דמעות בראותו גודל אהבת התורה של תלמידו, עד שקרא עליו "אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר", וגם המקרא "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי"!!!

***

דברי מרן החזו"א זצ"ל

ושוב מציאנו בס"ד, דברים נפלאים ומתוקים מדודו של מרן שליט"א – ה"ה מרן החזו"א זצ"ל בספרו הקדוש "אמונה ובטחון" (פרק ג' אות כ'), שכתב שם בזה הלשון:

"ואמרו מנחות י"ח א' א"ר כשהלכתי למצות מדותי וכו'... [הביא שם כל דברי הגמ' הנ"ל –] כל היום היא שיחתי וגו', דברי חז"ל כשמן הטוב יורד לעצמות להלהיב הלבבות לאהבת התורה ולשעשע על זיו חמדתה, עד שכלתה נפשו של יוסף הבבלי באבדת הלכה אחת, ואשר צהבו פניו לחדות עוזו בהחזרת אבדתו, ואשר התפעלות נפשו של ר"א על אהבת תלמידו הזליגו את עיניו דמעות של גיל והנאת זיו מיצוי המידות וכו'".²

וא"כ מה נורא המחזה – אשר מרן שליט"א – נתלהב לבבו באהבת התורה, ובשעשוע זיו חמדתה – עד שפרץ בבכי... והתייפח.... לפי שמרן שליט"א "כל היום זו היא שיחתי" – התורה הקדושה, ואלו חייו "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי"!!!

[ובעצם דברי הגמ', מה קרא עליו דווקא מקרא זה – "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי", ראיתי שנשאל מרן שליט"א בספר "אשיחה" (עמ' רפ"ג) בזה"ל: "צ"ב הלא פסוק זה אין בו שייכות לענין שמחה, והוא ליה למימר פסוק פקודי ה' ישרים משמחי לב או שש אנכי על אמרתך". והשיבו מרן שליט"א "זה מראה על אהבת התורה"].

***

עובדא נוראה כזאת על מרן בעל איילת השחר זיע"א

והנה אחר זמן, מציאתי מציאה רבתא למורי ורבי מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (רבה של שכונת רמת אלחנן ב"ב, וחבר מועצה"ת) בספרו "ברכי נפשי" (ויקרא, עמ' תקנ"ה) וזה לשונו שם:³

"נכנסתי פעם ביום שישי אחר הצהריים, אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וראיתי שעניו זולגות דמעות. רבנו היה כבר לבוש בבגדי שבת והכין עצמו לכניסת השבת. כששאלתי על מה ולמה עניו דומעות,

---

אלעזר שפוסל, ורבי אלעזר רבו של רבי יהודה היה, א"כ ודאי שרבי יהודה בשיטת רבו קא אויל, ונכונה השמועה שאמר רבי יהודה שפוסל, ודו"ק.

² ובהמשך דבריו כתב שם בזה הלשון: "והחושך נפשו מעיון ההלכה, ואשר חשך בזה את נפשו מלטעום טעם החכמה, הלא לא אבידה אחת איבד, רק איבד את כל ישותו וישם את כל הוייתו לאפס, ומה יתרון לאויל תחת השמש, הולך חשכים ואין נוגה לו, וכילד משתובב כל צבא ימיו, לא ידע את חליו ולא ירגיש מכאוביו, פיו ידבר גבוה ולבו רהב כאיסתרא בלגיא, יגדל בעיניו קטנטנותיו ושבע צחצחות, ילין ברב גאוה, את עניו לא ידע ואל החכמה לא ידעב, כאמרם אין שוטה מרגיש", עכ"ל קדשו.

³ וכן כתב בהסכמה לספר היקר "ופריו מתוק", לידידי הגאון רבי ארז חוני שליט"א, במדבר.

הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במנחות (יח.), 'התרגשתי לראות בגמרא זו עד כמה חביבים דברי תורה אצל תלמידי חכמים, ואין זאת אלא מפני קדושתה היתירה של התורה', אמר רבנו.

"הגמרא שם אומרת, והתניא אמר רבי וכו' [ואחר שהביא שם כל דברי הגמ'] קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וגו'. המשיך מרן הגר"ל ואמר כשדמעות זולגות מעיניו: מדברי הגמרא הללו, אפשר ללמוד על מידת השמחה שצריכה להיות לאדם עם כל חידוש שמתחדש לו בתורה, גם אם על ידי החידוש התגלה לו רק השם של מי שאמר מימרא מסוימת, ותו לא, וכפי שמסופר שם בגמרא. ולבד מכך שרואים כאן את גודל-קדושתה של התורה, אפשר ללמוד גם על גודל חיוב העמל והיגיעה בה.

"לא אוכל לתאר את המחזה הזה שניגלה לי בביתו של מרן זצ"ל, שישב ובכה, והתרגש כל-כך נוכח דברי הגמרא" – עד כאן מהספר "ברכי נפשי" [הובא מעשה זה נמי בגליון "כאייל תערוג" שהו"ל ידיד הגר"י גולדברג שליט"א, שבועות תשע"ה, גליון 93].

גם מרן הגר"י הלוי מברסק זיע"א היה בוכה!!

ואחר זמן אינה ה' יתברך לידי מציאה נוספת בהאי עניינא, והוא בספר הנפלא "עובדות והנהגות" (שהו"ל הרב שמעון מלר שליט"א, ח"א עמ' נ"ד), ושם איתא בזה הלשון:

"ושמעתי מתלמיד אחד שליט"א שעוד פעם אחת זלגו עיניו של מרן הגר"י זצ"ל דמעות, בשעה שהיה לומד את הגמ' במנחות [י"ח ע"א] והתניא אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי וכו' אמר אשריכם ת"ח שד"ת חביבים עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וכו'. וסיפר אותה תלמיד הג"ל, דכשהיה לומד הגר"י את הגמ' הזו, היו זולגות עיניו של מרן זצ"ל דמעות....", עד כאן.

והדברים מוזעזעים ומרגשים כל לב, בראותינו כיצד גדולי ישראל זצוק"ל ויבדלחט"א לומדים גמרא, וכיצד אנחנו הקטנים, ועלינו ללמוד מהם ולהתחזק בזה, לחיות את הלימוד, לאהוב את התורה הקדושה, לחשוק ולחמוד רק בה, כי היא חיינו ואורך ימינו.

***

דברי מרן הגר"י ל' שטיינמן זצ"ל בביאור גמרא זו

ועתה אביא בזה עוד כמה עניינים ודברים נפלאים הנוגעים לדברי הגמ' הנ"ל במנחות:

מראשית אביא בזה הספד מיוחד שנשא רבינו מרן הגר"י ל' שטיינמן זצוק"ל על מרן ראש הישיבה הגר"מ מ' שך זיע"א [אור לט"ז מרחשוון תשס"ג], אשר בתוך דבריו ביאר דברי הגמרא הנ"ל במנחות [ההספד נדפס בגליון כאייל תערוג פר' עקב תשע"ז, גליון 217: ושוב בספר "כאייל תערוג" – גדולי הדורות, עמ' תפ"ג]:

"...וזה הכל דברים מה שבעצם כל אחד יודע, אבל בכל זאת רצינו לומר עד כמה שהענין של יגיעת התורה מרומם את האדם, ואע"פ שמסתמא כל אחד יודע מזה, בכ"ז כל מה שמוסיפים לדבר ע"ז, אנשים מתעוררים, כי עי"ז מתעוררים ללכת בדרכיהם, ללכת בדרכים של יגיעת התורה, של המדות טובות, של הנהגות טובות, של ענוה, ושל כל הדברים האלה מה שצריך ללמוד, ובודאי שאם נלמד אותם זו תהיה זכות גדולה בשבילם, וגם תועלת גדולה בשביל כולנו.

"ונוכח גמ' במנחות (דף י"ח ע"א) מה שנוגע לזה, הגמ' מביאה והתניא אמר רבי כשהלכתי למצות מידותי וכו'... ממשיכה הגמ', זלגו עיניו דמעות של ראב"ש, אמר אשריכם ת"ח שד"ת חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי.

"כאן זלגו עיניו של רבי אלעזר בן שמוע דמות, זאת אומרת שהיתה התרגשות כ"כ גדולה! עד כדי כך שזלגו דמעות! וכל הזמן שהוא למד ולימד אותו לא היתה כזו התרגשות, רק ברגע שהוא אמר את הדבר הזה שכל הזמן בקשתי חבר ולא מצאתי ועכשיו החזרת לי אבידתי, שנתאמת אצלו שבאמת אמר לו

פסול, כאן זלגו עיניו דמעות... ומה היא ההתרגשות הזאת? לכאן במה שהוא ראה כאן כזו 'אהבת תורה'.

"אך הנה יש גמ' בעירובין (דף נ"ג ע"א) זו"ל, וא"ר יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל ר' אושעיא היינו יושבין ארבעה באמה, אמר רבי כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע היינו יושבים ששה ששה באמה, ואומר רש"י ששה באמה שהיינו מתקרבין לשמוע מפיו ודוחקין זה את זה. ובמהרש"א כבר עמד על זה כי לשבת ששה ששה באמה זה דבר שאי אפשר במציאות? שהרי אם יושבים ששה באמה נמצא שהיה יושב כל אחד מהם בטפח, והאיך זה יכול להיות?

"לכן אומר המהרש"א שהי' שם נס כמו אלו המקומות שהמיעוט החזיק את המרובה – בנס. אך השאלה היא א"כ מהו החילוק שכאן היה ארבע וכאן היה שש? משמוע שעד כמה שהיתה התשובה לתורה, והי' בהם עד כדי כך אהבת תורה ותשובה ללמוד, כפי זה היה גודל הנס. ולכן בזמן של רבי אושעיא היה רק ארבע, ובזמן של רבי אלעזר בן שמוע שהיה דור קודם, ובדור ההוא היה יותר אהבת תורה, והיה עוד יותר תשוקה ללמוד תורה, היה נס כזה שהיו יושבים ששה ששה באמה, עד כדי כך!

ולמה היה באמת נס עד כדי כך? [ובדורינו לא שייך דבר כזה], מפני שהאהבת תורה שהי' שם "אין לתאר", דרגה גדולה כל כך, עד כדי כך שקורה נס, והרי לא קונה נסים סתם, הקב"ה לא עושה נסים בחינם, וגם אם אנשים רוצים ללמוד נותנים להם אפשרות ללמוד, אבל עד כדי שיהיה נס שישבו ששה אנשים באמה אחת?

ובדור קודם הי' נס של ששה, אבל הדור השני או שתי דורות אח"כ, אצל רבי אושעיא, על אף שהיה ג"כ אהבת תורה במידה גדולה מאוד! אבל כבר היה רק 'ארבע' באמה, זאת אומרת שלפי התשוקה זה היה כבר פחות קצת. הדורות ירדו קצת, ולכן היה אצלם נס רק של 'ארבע' באמה, וגם זה בודאי היה רק ע"י נס!

עכ"פ רואים שבזמן רבי אלעזר בן שמוע היה כ"כ אהבת תורה, עד שהיה אפי' נס שהיו יושבין ששה באמה, וא"כ מה התרגש ראב"ש, בזמן שראה את האהבת תורה העצומה של יוסף הבללי אחרי שאמר לו כל פעם כשר, וכשאמר שרבי אליעזר פוסל צהבו פניו, התרגש ראב"ש כ"כ עד שזלגו עיניו דמעות, הרי הוא רגיל לראות שתהיה תשוקת התורה במדה כ"כ גדולה, ומה עכשיו התרגש במיוחד כ"כ עד שזלגו עיניו דמעות?!

אלא הענין הוא כך, הנה זה הרי בודאי פשוט שבן אדם שלומד תורה הוא גדול בתורה! והוא זוכה לתורה, רק מה שהתחדש כאן שגם מה שאדם לומד ואין הלכה כמותו, גם זה תורה! ואם לומדים למשל דברי בית שמאי ובית הלל, אף שההלכה היא כבית הלל, בכל זאת גם דברי בית שמאי זה תורה, וכשלומד את הדברים של בית שמאי זה לימוד תורה, והוא מקבל על זה שכר בדיוק כמו שהוא לומד את הדברים של בית הלל, אין שום נפקא מינה! ואם בית שמאי מתירין את הצרות לאחים ובית הלל אוסרים, אם אחד לומד את זה ומזכיר דברי בית שמאי, זה תורה, בדיוק כמו שהוא לומד את דברי בית הלל.

אבל זה בודאי שאם לא היו בית שמאי החולקים, אלא בית הלל היו אומרים דין שאסור לייבם את הצרות, ובא אחד עם הארץ ואומר – לא, מותר! האם זה יהיה תורה?! הרי זה דברים בטלים! ומה לנו במה שהוא אומר? ורק בית שמאי, היות ובית שמאי היו כאלה אנשים גדולים שכל ימי חייהם היה תורה, אז מה שהם אומרים אפי' בדברים שאין הלכה כמותן זה תורה!

[וסיים-], לכן אפי' שאם אנחנו רוצים לדעת את הגדלות שבן אדם יכול להתרומם ע"י לימוד התורה אנחנו רואים את זה בכל דברי חז"ל ודבריהם מלאים עם זה. אך רצינו להוסיף את הדבר הזה, שאפי' עצם הדבר שלומד תורה, זה מרומם אותו עד כדי כך שכל מה שהוא אומר זה נהיה תורה! אבל זה רק במי שהגיע לדרגה כזאת שהוא שייך לזה, אבל מי שלא שייך לזה, בודאי שהדברים שלא זה לא תורה" – עד כאן הנוגע לענייננו.

ושו"מ הדברים כתובים כע"ז, ממרן ראש הישיבה הגר"ל זיע"א בספר "ימלא פי תהלתך" (תורה, עמ' ס"ז), וז"ל: "בגמ' במנחות (י"ח א') איתא לענין השוחט את הזבח ע"מ להניח מדמו למחר, וכו', קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי.

"והנה באמת דין זה אינו נפסק להלכה, אבל בכל זאת זה נחשב ידיעה, והיה לו כ"כ כואב ולא היה לו מנוחה כיון ששמע שיש דעה אחרת ולא מצא מי שאומר כמותו, וזה היה אצלו אבידה כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, דאע"פ שדין זה לא היה נוגע אצלו למעשה, ועוד שהרי כל התנאים ס"ל שזה כשר, אלא יש מי שאומר שפסול ואין הלכה כמותו, אבל בכל זאת זה היה אצלו אבידה עד כדי כך שצהבו פניו כששמע מזה, כי חביבין עליו דברי תורה, וכנראה לא היה עבירה באבדתו, דא"כ מה ר"א בן שמוע כ"כ התפעל משמחתו, אלא שהיה חביב עליו מאוד כל משהו של תורה אפי' שאינו נפסק להלכה.

"בדורותינו אנו רחוקים מלהיות בשמחה בכזו מדרגה, אבל אנו רוצים לדעת עד כמה לשאוף, שיהא כ"כ שמחה לתורה, וכ"כ צער היה לו כשנאבד ממנו, כמה שיותר נתחזק בתורה, עוד דף גמרא, עוד רש"י תוס' רמב"ם, איזה שמחה צריכה להיות, אנו רחוקים מדרגה זו, אבל צריכים לשאוף למדרגה כזאת שיהא חביב לנו, ממילא האדם יהא מאושר ושמח בלימוד התורה שזה השמחה הכי גדולה [ק"ן תשס"ט], עד כאן לשונו.

***

דברי הגר"מ סולובייצ'יק זצוק"ל

וראה בהספדו של הגאון הגדול רבי משה הלוי סולובייצ'יק זצוק"ל (ידידו ורעו של מרן ראש הישיבה הגר"א זצוק"ל), על מרן הקהילות יעקב זיע"א – שנדפס בספר "אשכבתיה דרבי" (עמ' רט"ו), וז"ל:

"תורה אינה נמדדת רק כפי מסת הזמן שעוסקים בה, אלא גם לפי גודל אהבתו של הלומד, לתורה ולעסק בה. אחז"ל [מנחות יח.] אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי וכו'... ופירש רש"י שם, שיוסף הבבלי בתשובה שענה לרבי אלעזר בן שמוע, הן אלא שר"י פוסל וכו' כך אמר לו, כוונת וכוונת, דהיינו שההלכה אמת היא דכשר, אלא אני שמעתי מר"י שפסול, וכיון שלא מצאתי לי חבר שקיבל כך מרבי יהודא, חששתי ששיכחתי תלמודי. אך עכשיו ששמעתי מפיד בשם ר"א שפוסל, ור"א רבו של רבי יהודא היה, א"כ ודאי שר"י בשיטת רבו קא אזיל, ונכונה השמועה שאמר ר"י שפסול.

"נתבונן בדברי חז"ל, ונראה מידת אהבת התורה עד היכן. להלכה מודה הוא יוסף הבבלי שהקרבת פסול, וכך שמע מר"א בן שמוע בערבית, אעפ"כ למחרת בשחרית חוזר ושואל מה דינו של הקרבן, ושוב משיב לו ראב"ש שהקרבת כשר, וכך נשנה הדבר לצהרים ולמנחה, עד שפירש ראב"ש שחז"ל מ"ד ור"א הוא, דסבירא ליה שפסול, אך אינו אליבא דהלכתא. מיד צהבו פניו, הרגיש יוסף הבבלי את עצמו למאוס שבאדם. כל חייו של יוסף הבבלי הם רק תורה, אין לו מנוחה, כל שאינו יודע בוודאות ובבירור את שמועתו של רבי יהודא", עכ"ד.

***

מידת הסקרנות לתורה

וראיתי לרבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א (הו"ד בגליון "דרכי החיזוק", שמו"ל ידידי הגר"י כהן שליט"א, פר' חיי שרה תשע"ט, גליון 377) שלמד מדברי חז"ל הקד' הללו נקודה נוספת – לגבי מידת ה"סקרנות", וזה לשונו שם:

"ברצוני לומר דבר הנוגע למעשה וכו' הנה בדרך כלל אחרי הצהריים ובערב יש סקרנות גדולה מה התוצאות של הבחירות, אף שאין זה נוגע למעשה, ולמאי נפקא מינה לדעת מה התוצאות, אבל זה מעניין, כך הטבע שיש סקרנות, ורוצים לדעת. אבל באמת לא כל אחד הוא כך, ולמשל מי שיש לו חנות מכולת, וטרוד עם הלקוחות ליתן לכל אחד את מבוקשו, למכור ולרשום, וכי יש לו פנאי לעמוד לברר מה תוצאות הבחירות, הרי הוא עסוק במה שחשוב לו יותר, וזה אפילו במילי דעלמא.

"כל שכן מי שיש לו סקרנות בתורה, וכפי שכבר הזכרנו כמה פעמים מדברי רש"י על הפסוק (דברים ו, ו) "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך", מהו שהדגיש הכתוב היום, ומדוע לא די לכתוב אשר אנכי מצווך, ופירש רש"י בזה והוא מהספרי "לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לראותה. דיוטגמא – מצוות המלך הבאה במכתב", עכ"ל.

"והיינו כמו חוק חדש שהמלך מוציא, וכגון מס הכנסה, או התייקרות מחירים, וכל מיני מיסים שיכולים להיות, הנחה או תוספת, גם מי שאינו סקרן בטבעו מתעניין בזה, כי זה נוגע לו למעשה, כך צריכה להיות הסקרנות לדברי תורה, כדיוטגמא חדשה, ללמוד עם סקרנות מה הקושיא ומה התירוץ, מה אמר אביי ומה אמר רבא.

"ודוגמא של סקרנות לתורה מצינו בגמרא (מנחות יח, א) ביוסף הבבלי ששמע הלכה מראב"ש, ומרוב שמחה צהבו פניו ואמר "החזרת לי אבדתי", למרות שכבר קודם ידע הלכה זו, וראב"ש רק חידש לו שגם רבי אליעזר סובר כן, זה היה אצלו חידוש ששימח אותו מאוד, עד שאמר החזרת לי אבדתי!

"וכשראה כן ראב"ש גודל שמחתו בזה, זלגו עיניו דמעות ואמר "אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר", כשראה אצל תלמידו כזו סקרנות לתורה, זה גרם שיזלגו עיניו דמעות של שמחה, וסקרנות זו היא החשובה ביותר [אח"ז הביא מרן רה"י שליט"א את דברי החזו"א באמונה ובטחון שהבאנו לעיל], וכו'... צריכים שתהיה הסקרנות בתורה, ולא בדברים בטלים!", עכ"ל קדשו.

***

צהבו פניו – חכמת אדם תאיר פניו

והנה בעצם דברי הגמ' דצהבו פניו של יוסף הבבלי, ראה מה שכתב רבינו צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו "פרי צדיק" (במדבר, אות ח'), שהביא שם דברי הירושלמי בכמה מקומות (שבת פ"ח ה"א, ובפסחים פ"י ה"א ובשקלים פ"ג ה"ב ועוד):

"ורבי יודא בי רבי אילעאי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא וחזק רישיה עד חגא [וכאב לו ראשו עד עצרת], וחמתיה חדא מטרונה אפי' נהורין [ראתה אותו אשה אחת משרי הארמים שפניו מאירין, קה"ע. ובפנ"מ כתב שהיו פניו מאירות וצהובות תמיד], אמרה ליה סבא סבא חדא מן תלת מילין אית בך [אחד מן שלשה דברים אלו בך], אישתיי חמור את, או מלוה בריבית את [שאיין לו דאגת פרנסתו], או מגדל חזירין את [שמרויה הרבה]. אמר לה תיפח רוחה דההיא איתתא, חדא מן תלת מיליין לית בי [וא"ל תיפח רוחיה וכו' ויין מוזיק לי אפי' הד' כוסות שמחויב אני לשתותן אלא לימודי בתורה שכיח לי תדיר וכדכתיב חכמת אדם שתמיד בו תאיר פניו, פנ"מ], אלא אולפני שכיח לי [תלמודי מצוי ביד, לשון אחר – שמוצי לו לחדש דברים בתורה והן מאירין פניו. קה"ע] דכתיב (קהלת ה, א) חכמת אדם תאיר פניו.

"רבי אבהו נחת לטבריא, חמוניה [ראו אותן] תלמידיו דר' יוחנן אפוי נהירין, אמרון קומי ר' יוחנן אשכח ר' אבהו סימיה [בודאי איזה אוצר ומציאה מצא, פנ"מ. ולכך פניו צהובין, קה"ע]. אמר לון למה, אמרין ליה אפוי נהירין, אמר לון דילמא אוריתא חדתא שמעתה סליק לגביה, אמרו ליה [תלמידי ר' יוחנן לרבי אבהו] מאי אוריתא חדתא שמעת, אמר להו תוספתא עתיקתא [שכבר למדתיה והייתי מחפש אחריה ומצאתיה ונהנית, פנ"מ. ובקה"ע פ"י תוספתא ישנה שלא ראה אותה מימיו מצא וראה בה דברים חדישים ושמח בה] וקרא עליו חכמת אדם תאיר פניו", ע"כ דברי קדשם.

וכתב ע"ז רבינו צדוק שם, וז"ל: "וזהו ענין פנים חדשות באנפין חדתין, ובב"ר אמרו ברכו באור פניו שאינו דומה מאור פניו של אדם וכו', וזהו ענין שמצינו (מנחות יח.) צהבו פניו של וכו' זלגו עיניו דמעות אשריכם ת"ח שד"ת חביבים עליכם, כי על ידי שמחת דברי תורה חכמת אדם תאיר פניו, וכמו שאמרו (נדרים מט:) בר"ע דא"ל מורה ירוי כו', וזהו המאור פנים דשבת על ידי התחדשות שמחה בלב דישמחו במלכותך וגו'. ובמנחות שם סיים ועליו הכתוב אומר מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתך, רוצה לומר, שבמה שהאדם תקוע ודבוק בשורש נפשו בזה הוא כל שיחתו גם בלא מתכוין. וכדרך שאמרו באבות דרבי נתן על אל תרבה שיחה עם האשה שכל שיחתך ניאוף, ובתלמידי חכמים אמרו (עירובין נד:) שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתך תורה, ועל ידי תוקף האהבה בלב וזכה להיות נשרש בו כל כך עד דכל וכו' והיינו אנפין חדתין", עכ"ל קדשו.

וראיתי להגאון הגדול רבי אשר וייס שליט"א (מנחת אשר, שיחות עה"ת, דברים, עמ' תקט"ו) שכתב: "שהרי שמחת התורה צריך שתאיר פניו של אדם, ראה נא מה שאמרו (מנחות י"ח ע"א) צהבו פניו של יוסף הבבלי (מחמת שמחה, רש"י) וכו'... וגם בשמחת המצוה מצינו שהיא צריכה להקרין מפניו של אדם ולהאיר את כל סביבותיו, ראה מה שאמרו בברכות (ט' ע"ב) "אמר ליה רבי עלעא לעולא, כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה, דאדם גדול הוא ושמח במצות, זימנא חדא סמך גאולה לתפילה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא". שמחת המצוה היא שקובעת מהותו של אדם גדול הוא... ושמח במצוות, וכאשר סמך גאולה לתפלה קרן אור פניו וחיוך לא מש מעל פניו כל היום", עכ"ל.

ואסיים בתפלה לקל עליון, כי יזכנו להמשיך ולגדול לאורם של גדולי ישראל שליט"א, וללמוד מדרכיהם ומהנהגותיהם הקדושות, להשפיע עלינו שפע של עליה באהבת התורה, חשקת התורה, התמדת התורה, תפלה, יר"ש. ובזכות זאת נזכה במהרה לגאולה השלמה – בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן!

להערות והארות:

חיים מלין

מודיעין עילית, חזון דוד 7

3126877@gmail.com